

Az élet nem karaoke-parti

Christopher Durang: *Terápia*

A romantikus és harmonikus párkapcsolat lehetetlen. Hogyan lehetséges mégis?

Hogyan lehetséges napról napra megküzdeni a konfliktusokkal, kétegyekkel és egyéb szarásokkal? Hogyan lehetséges megbékélni a ténnyel, hogy a másik is egy anyagcserét folytató, büdös emberi lény, tele hibákkal, hiányosságokkal és rossz szokásokkal? A válasz: nem lehetséges, de az ember nem nyugszik, és folyton-folyvást kísérletet tesz a lehetetlenre.

Ezekről a kísérletezésekről, bukdácsolásokról, próbálkozások sorozatáról szól a Kosztolányi Dezső Színház *Terápia* című előadása, amelynek gerincét Christopher Durang drámaszövege képezi.

Az előadás a próbafolyamat megidézésének illúzióját kelti azzal, hogy a színészek meg-megszakítják Prudence (Erdély Andrea) és Bruce (Mikes Imre Elek) alapsíkon futó satirikus történetét, és szerepükből kilépve workshop-hangulatot teremtve mintegy „önmagukat adják”: azon vitatkoznak, hogy való világunk közszereplői hogyan finganak, kimondják az összes létező, nőkre és férfiakra vonatkozó sztereotípiájukat, gyermekkori traumáikról vallanak, gyakorolják a flörtölés biztos módszereit, tanulják, hogy miként lehet a legsikeresebben kezelni a konfliktust a párkapcsolatban stb. Minderre úgy is tekinthetünk, mint a ráhangolódási folyamat részére, mint egy csoportterápiára, amelyre azért van szükség, hogy elősegítse a színészek minél sikeresebb felkészülését a minél hitelesebb alakformálásra. És ha már a színészek ráhangolódásának elősegítésére a csoportterápia módszerét alkalmazzák, miért is ne tennék ugyanezt a közönség ráhangolódása érdekében is? A kritikus csak sajnálkozhat azon, hogy nem láthatta, hallhatta azoknak a nézőknek a reakcióit, akiket a színészek találmánnyal kiszúrtak a közönség közül, és akikhez provokatív kérdéseket intéztek,

mint például „zavarna-e, ha fogat mosnék, miközben kakálsz?” „mennyire izzadsz szeretkezés közben?” „megengeded, hogy nyalogassam a füled?” (és a fülnyalogatás természetesen nem maradt el igenlő válasz esetén) stb. Ez az interakció a manapság igen divatosá vált, támadó jellegű terápiás módszereket hivatott kifigurázni a színpad és a nézőtér közötti határvonal fentebb vázolt durva megsértésével.

A terápia tehát több síkon zajlik: 1. az előadás alapjául szolgáló Durangszövegben, amelyben Prudence-nek a (terapeutára szoruló) szexista Stuart (Ralbovzski Csaba), Bruce-nak pedig a (szintén lélekgyógyászáért kiáltó) neurotikus Charlotte (Béres Márta) a pszichológusa; 2. az előadás keretében, amelyben az „önmagukat” alakító színészek egymás terapeutái; 3. a színészek és a kiszemelt nézők viszonylatában; 4. a csoportterápiának beillő előadás során, amelyre a közönség jegyet váltott, és amelynek akarva-akaratlanul mindvégig részese; 5. végül pedig feltételezhetően az előadás születése során, ahol rendező a színésznek, fénymester a hangtechnikusnak, színész a korrepetitornak stb. volt a terapeutája és vice versa, keresztbe-hosszába.

De mire is szolgál, vagy igyekszik szolgálni ez a több síkon zajló terápia? Arra, hogy segítsen a párkapcsolat kialakításában, fenntartásában, illetve a létező párkapcsolat gatyába rázásában. De hogyan? Egyfelől vannak az instant receptek, amelyek biztos sikert, boldogságot és kiegyensúlyozottságot ígérnek: ha be akarsz nála vágódni, hunyorogva nézz a szemébe; ha be akarsz fogni a nő száját, alkalmazd az oké-oké technikát; ha a férfi nem hajlja le a WC ülőkéjét, hagyd el, mert ez azt jelenti, hogy nem ő az Igazi stb. Másfelől pedig létezik az a megközelítés, hogy minden helyzet egyedi, minden kapcsolat más, ezért mindenki önmagára, legfeljebb a terapeutájának a segítségére van utalva, hogy fellelje a megfelelő válaszokat.

A színre vitt darab végkicsengése az, hogy mindkét irány totális csőd. Az előadás kegyetlen humorral figurázza ki a férfi- és női magazinok „10 tuti tipp” kezdetű cikkeit, miként a terapeuták folytonos kérdezéssel álcázott tehetetlenségét is: „Nem az a kérdés, hogy én mit gondolok. Mit gondolsz maga?” – válaszol kérdéssel a „jó” pszichológus.

A rendező (Olivera Đorđević) ezt a kegyetlen, itt-ott már cinizmusba hajló humort alkalmazza, amikor a boldog kapcsolatra vágyó emberek ismerkedjünk-rovatba beküldött apróhirdetéseit olvastatja fel, amikor a világ valamennyi szerelmes slágerét énekelteti el, és amikor a karaokézó emberek infantilis örömmámorát játszatja el a színészekkel. Szétcincálja az összes szerelemre és romantikára utaló giccsmotívumot és közhelyet.

Bár az előadás alaptörténetét meg-megszakítják a kerettörténet betételei, egy pillanatra sem éreztem úgy, hogy elveszítettem a fonalat. A

két sík rendkívül intelligensen, laza kapcsolokkal, finom áthallásokkal van egybefűzve.

A színészek közül rendkívül nehéz lenne bárkit is a teljesítménye alapján külön kiemelni. Mindnyájuknak sikerült önálló karaktert létrehozni, méghozzá úgy, hogy – látszólag ennek ellentmondva – mindegyik figurában ott legyen az a kissé felszínes, kissé túlpörgetett, kissé bolond közös vonás, amit ez a darab nagyon is megkövetel. Vigjátékról lévén szó, az is egyfajta mutató lehet, hogy a legjobban Erdély Andrea és Ralbovszki Csaba páros jeleneteinél fuldokoltam a röhögéstől.

Egy rendkívül szórakoztató, pimaszul provokatív, minden illúziót a földig romboló kapcsolatparódiát vitt színre a Kosztolányi társulata. Egy olyan „önvizsgáló-öngyógyító lelki pornóshowt”, amely nem sok kétséget hagy afelől, hogy nem létezik a megénekelt, megfestett, eltáncolt boldogság, hogy nincs élethosszig tartó szenvedély, se nagy Ő meg szerelem első látásra. Csak lábszag, hisztéria és unalom van. Aztán ha szerencséje van az embernek, esetleg lecövekelhet egy sörhasú/cellulitos, anyuci-kicsifia/apuci-szeme-fénye, izzadós/szőrös férfi/nő mellett, mert – bár nem habostorta, azért – kettecskén (egy hangyafasznyit) mégiscsak szebb az élet.

